

DE RUSSISCHE JAARREKENINGEN.

Eene juiste berekening der Russische financiën levert groote moeielijkheden op, niet alleen voor den rentenier, maar ook voor den man van 't vak. De officieele documenten zijn niet volledig genoeg, niet helder genoeg gesteld en niet voldoende in het buitenland bekend om een denkbeeld van den toestand te geven. De Russische pers is niet vrij; in de buitenlandsche daarentegen, vooral in de Engelsche en Duitsche, heerscht sedert eenige jaren eene Rusland vijandige stemming. Onduidelijkheid der cijfers en mindere vertrouwbaarheid van de beoordeeling dier cijfers gaan dus te zamen. Daar nu het Nederlandsch publiek een zeer groot belang heeft bij het crediet van den Russischen staat, wil ik trachten in de volgende bladzijden eene bijdrage te leveren tot de kennis en beoordeeling van de Russische begrootingen en haar uitvoering.

In de eerste plaats is het noodig te weten hoe het budget wordt opgemaakt, op welke wijze de uitvoering is geregeld, en hoe de contrôle ingericht is.

In de maanden Augustus, September en October zendt elk minister eene volgens een vast schema uitgewerkte begrooting voor het volgend jaar, de uitgaven van zijn departement betreffend, aan den Rijksraad. De staathuishoudkundige afdeeling van dit lichaam wint over deze begrootingen in al hare onderdeelen advies in bij den Minister van Financiën en den Rijkscontrôleur, en stelt vervolgens in overleg met de betrokken ministers de definitieve voordracht aan den Rijksraad vast. Eveneens bepaalt zij de ontwerp-begrooting der ontvangsten in overleg met den Rijkscontrôleur op voordracht van den Minister van Financiën. Deze laatste vereenigt vervolgens de verschillende begrootingen tot één budget, en voegt er eene memorie van toelichting bij. Omstreeks midden December vergadert de Rijksraad in pleno, en behandelt de ingekomene stukken, namelijk: de afrekening over het vorige jaar, den staat der beschikbare geldmiddelen en het budget voor het volgende jaar. Na beraadslaging wordt over de

begrooting gestemd, die vervolgens den Keizer ter bekrachtiging wordt aangeboden. (*)

De Minister van Financiën heeft dus alleen eene adviseerende stem bij de vaststelling der uitgaven, en is na de vaststelling door den Rijksraad verplicht de middelen te vinden tot dekking, hetzij door belastingen of leeningen. Het is mogelijk dat zijne meeningen omtrent de begrooting der uitgaven volkomen in strijd zijn met die der andere ministers, daar de Russische staatsregeling geen homogeene ministerie kent, maar alleen ministers, die elk afzonderlijk met den Keizer en den Rijksraad in betrekking staan. De staathuishoudkundige afdeling van den Rijksraad telt zeven of acht leden, de Rijksraad in pleno een veertigtal, waaronder de ministers. De overige leden zijn meest hooge ambtenaren in functie en in ruste en hooge militairen, waarvan velen slechts een nominaal aandeel aan de werkzaamheden schijnen te nemen. De vrijheid der debatten over het budget wordt niet belemmerd, maar de onafhankelijkheid der beslissingen van den Rijksraad kan niet groot zijn, daar alle leden door den Keizer benoemd worden en alle voorstellen van den Raad door hem kunnen worden gewijzigd of verworpen (†).

Bij de uitvoering van het budget zijn de ministers aan de paragrafen gebonden, waaruit de begrooting van elk ministerie samengesteld is, maar niet aan de artikelen, waarin de paragrafen verdeeld zijn, m. a. w. zij mogen zonder goedkeuring van den Rijksraad te vragen, overdrachten maken van artikel op artikel, maar niet van paragraaf op paragraaf.

De contrôle is opgedragen aan een bijzonder staatslichaam, dat gelijken rang met de ministeries inneemt en als eene rekenkamer met uitgebreide bevoegdheid werkt; aan het hoofd staat een hoog ambtenaar, de Rijkscontrôleur. Hij heeft onder zijne uitsluitende bevelen zestig provinciale kamers van contrôle, die de afrekeningen der provinciale kassen met de stukken vergelijken. Het hoofdbureau contrôleert de juistheid van alle door de ministeries gedane betalingen en maakt van de stukken zelfden, onafhankelijk van de boekingen der ministeries, de afrekeningen van het jaar op, welke elf maanden na afloop met toelichtende opmerkingen wordt

---

(*) Nadere bijzonderheden kan men vinden in de onlangs verschenen brochure van A. Raffalovich: „*Les Finances de la Russie depuis la dernière guerre d'Orient.*” Paris, Guillaumin & Co.

(†) Zie A. Leroy—Beaulieu, *l'Empire des Tsars et les Russes*. II.

openbaar gemaakt. Bovendien richt de Rijkscontrôleur jaarlijks een geheim rapport aan den Keizer, zijne aanmerkingen op misbruiken in de verschillende diensten bevattend.

De verslagen van den Rijkscontrôleur en de begrootingen met memorie van toelichting worden einde December en begin Januari openbaar gemaakt in het officieele blad en in het *Journal de St. Pétersbourg*. Dezelfde stukken worden opgenomen in de *Annales des finances Russes*, par A. Vessélovsky, Secrétaire du comité scientifique du ministère des finances, waarvan thans elf deelen verschenen zijn. In deze betrouwbare verzameling vindt men tevens: verschillende belangrijke bijlagen betreffende de opbrengst der belastingen, den staat der schuld, de subsidies aan de spoorwegmaatschappijen, benevens statistische overzichten van handel, scheepvaart en bankwezen. De begrootingen worden openbaar gemaakt met de verdeeling in paragrafen; de onderverdeeling in artikels wordt geheim gehouden. In het rapport van den contrôleur wordt de uitvoering der afzonderlijke paragrafen alleen bij de inkomsten gegeven, maar niet bij de uitgaven. Tevens ontbreken de rekening-courant met de Staatsbank en geregelde opgaven omtrent het gebruik der opbrengst van de leeningen, terwijl de verleende subsidies aan spoorwegmaatschappijen eerst aan het eind van het volgend jaar worden gepubliceerd. Sedert eenigen tijd worden de maandelijksche opgaven van de opbrengst der inkomende rechten en driemaandelijksche van die der andere middelen openbaar gemaakt.

De begrootingen zijn zoowel in uitgaven als ontvangsten in vier deelen gesplitst, namelijk:

I. Gewone Ontvangsten.	I. Gewone Uitgaven.
II. Ontvangsten ter verrekening.	II. Uitgaven ter verrekening.
III. Buitengewone hulpbronnen.	III. Buitengewone Uitgaven.
IV. Saldo's van vroegere rekeningen.	IV. Uitgaven niet begrepen in de begrootingen der ministeries.

De afdeelingen II zijn enkel boekingposten van overdrachten voor de verrekening tusschen de verschillende diensten; zij toonen hetzelfde bedrag in ontvangst en uitgaaf aan en kunnen dus buiten beschouwing blijven.

Daar de afdeelingen III en IV beiden buitengewone hulpbronnen en uitgaven vertegenwoordigen, kunnen zij worden vereenigd, en vinden wij dan de begrooting gesplitst in twee groote deelen: Gewone en Buitengewone Ontvangsten en Uitgaven. In geval de raming van het totaal der ontvangsten beneden die van

het totaal der uitgaven blijft, wordt onder de eersten een sluitpost opgenomen, getiteld: Sommen, door credietoperatiën te verschaffen.

Alle middelen en uitgaven van den Russischen Staat zijn in deze begrotingen niet inbegrepen, want er bestaan belangrijke speciale fondsen met groote inkomsten, waarover de Keizer de directe beschikking heeft en die strekken tot het verleen van pensioenen aan invaliden, van onderstaud aan geteisterde streken, enz.

Gaan wij nu ten eerste de samenstelling der gewone uitgaven na, dan vinden wij in millioenen roebels volgens de laatst afgesloten jaarrekening en volgens de laatste begrooting:

	AFREKENING.		BEGROOTING.	
	1881.		1883.	
	Millioenen Per- roebels. centen.		Millioenen Per- roebels. centen.	
Nationale Schuld. (Rente en Aflossing)	196	27	199	28
Groote Staatslichamen en Stoeterij	5		5	
Synode en Staatskerk	10		10	
Ministerie van het Huis des Keizers	10	4	11	4
" " Buitenlandsche Zaken	4		4	
" " Oorlog	226		193	
" " Marine	30	35	31	32
" " Financiën	108		98	
" " Domeinen	20	17	20	17
" " Binnenlandsche Zaken	68		68	
" " Onderwijs	18		18	
" " Verkeerswegen (Gemeenschapsmiddelen)	12	16	19	18
" " Justitie	17		18	
Beheer van Transkaukazië	8	1	8	1
	732	100	702	100

De dienst der *Nationale Schuld* vordert dus in Rusland in verhouding tot het geheele budget van uitgaven ongeveer 28 percent

daarentegen in Frankrijk	"	43	"
" Groot-Brittanje	"	35	" (*)
" Italië	"	42	"
" Nederland	"	23	"

Vóór den Oosterschen oorlog was deze verhouding slechts even . . . . . 19 "

Deze gunstige verhouding vindt hare verklaring gedeeltelijk in het late tijdstip waarop Rusland in de rij der leenende staten

(*) Bij beoordeeling der vergelijkende cijfers van Groot-Brittanje moet men in aanmerking nemen, dat vele uitgaven (voor politie, onderwijs, armenzorg) die in andere landen ten laste van den Staat blijven, in Engeland door de plaatselijke besturen gedragen worden, zoodat de percentage van de uitgaven voor Staatsschuld en Oorlog ongunstiger schijnt dan zij werkelijk is.

getreden is, voor een deel in de belangrijke verplichte aflossingen, die voortdurend hebben plaats gehad, voor een deel ook in de hooge sommen voor andere hoofdstukken uitgetrokken. Het bedrag voor den dienst der schuld benoodigd zal te eer matig voorkomen wanneer wij bedenken dat van de vereischte 199 millioen ongeveer 26 millioen voor verplichte aflossing dient en 50 millioen de rente uitmaakt der geconsolideerde Spoorweg-obligaties en der Obligaties van den Nikolaasspoorweg, zoodat slechts ongeveer 123 millioen de rente vertegenwoordigt der leeningen, die voor oorlogskosten en andere niet productieve uitgaven gesloten zijn.

Bij de beoordeelingen van de uitgaven voor de *Staatsskerk* moet in aanmerking genomen worden dat zij slechts een deel vertegenwoordigen van hetgeen het volk voor het onderhoud harer dienaren en bezittingen opbrengt, daar alle geestelijke dienaren bij leven en sterven, die tevens de inschrijvingen bij den burgerlijken stand in andere landen vervangen, afzonderlijk moeten betaald worden.

Een belangrijk bedrag van den post voor het *Huis des Keizers* uitgetrokken wordt vereischt voor het onderhoud der paleizen en museums, en voor de Keizerlijke tooneelen. Behalve de overblijvende som geniet de Keizerlijke familie de opbrengst der apanagegoederen, welke op circa acht millioen geschat wordt.

Het Ministerie van Oorlog verslindt een percentsgewijs belangrijk hooger bedrag dan in de andere Europeesche rijken. Het zou echter onjuist zijn bij vergelijking met andere landen de begroting van Oorlog te beschouwen afgezonderd van de begroting van Marine. Het is toch duidelijk dat de verhouding tusschen deze beide begrotingen bij Rusland, dat een ontzachelijk uitgebreide landgrens en geene koloniën bezit, geheel anders moet zijn dan b. v. bij Groot-Brittanje, een rijk met reusachtige koloniën en zonder landgrens. Wij vinden nu, de beide begrotingen vereenigend, in verhouding tot de geheele begroting der gewone uitgaven de volgende cijfers in vredestand:

Rusland	circa 33	percent.
Frankrijk	26	"
Groot-Brittanje . .	34	"
Italië	19	"
Nederland	25	" (*)

(*) Voor de vergelijkende cijfers is voor Nederland van de Jaarcijfers I, uitgegeven door de Vereeniging voor Statistiek, gebruik gemaakt, en voor de andere landen van den Almanach de Gotha.

De uitgaven voor de krijgskrachten des rijks zijn dus zeer hoog. Dit kwaad is door de laatste ministers van financiën zeer goed gevoeld en de minister Abaza vestigde er in krachtige beoordingen de aandacht op toen hij bij de aanbieding der Staatsbegrooting voor 1881 schreef: „Niettegenstaande het vreedzame „karakter onzer buitenlandsche politiek is bijna een derde van het „budget aan de behoeften van het ministerie van oorlog toebe- „deeld. In deze omstandigheden voelt de minister van financiën „zich verplicht zijne overtuiging uit te spreken, dat het dringend „noodzakelijk is maatregelen te nemen ten einde de sommen te „beperken, die het rijk jaarlijks offert voor het onderhoud van „zijne militaire krachten.” Sedert is bezuiniging op het hoofdstuk oorlog aan de orde gebleven, en heeft zelfs eene vermindering van het effectief van het leger plaats gehad. Welke resultaten zijn bereikt? Oppervlakkig schijnen zij gunstig maar bij nadere beschouwing verliezen zij veel van hunne waarde. De cijfers zijn de volgende:

1871—1878 Gewone uitgaven oorlog gemiddeld 165 miljoen					
1879	„	„	„	177	„
1880	„	„	„	204	„
1881	„	„	„	226	„
Begrooting 1882	„	„	„	183	„
„ 1883	„	„	„	193	„

De begrooting voor het loopend jaar is hooger gesteld om de telkens terugkeerende supplementaire credieten te voorkomen; het is onwaarschijnlijk dat dit doel geheel zal bereikt worden maar nemen wij voor het oogenblik aan dat de uitgaven de raming niet zullen overtreffen. Wij zien dan dat zij alleen overtroffen worden door die der jaren 1880 en 1881. Wanneer wij nu de verschillende paragrafen nagaan, waaruit de begrooting samengesteld is, dan vinden wij dat de besparing voornamelijk verkregen wordt op: levensmiddelen, fourage, en bouwkosten terwijl de soldijen met een drie miljoen hooger bedrag uitgetrokken zijn. Het verschil is dus grootendeels toe te schrijven aan de ongekend hooge prijzen van levensmiddelen in de jaren 1880 en 1881 tengevolge der slechte oogsten, en niet aan ingrijpende verminderingen van legersterkte of weeldeuitgaven. Op dit gebied kan nog veel bezuinigd worden zonder schade toe te brengen aan de weerbaarheid van het rijk.

Onder het hoofdstuk *Financiën* komen twee zeer zwaar druk-

kende paragrafen voor: Pensioenen, met 25 millioen of 3½ pCt. en Garantie-betalingen voor spoorwegmaatschappijen, met 14 millioen of 2 pCt. der begrooting. De laatstgenoemde post is een gevolg van het geheele Russische spoorwegsysteem waarover het hier niet de plaats is uit te weiden, de eerstgenoemde hangt nauw samen met het protectiewezen, dat in Rusland steeds welig tiert.

Behalve dezen post van	25	millioen	
vindt men onder Oorlog nog	2	"	
en onder de uitgaven uit speciale fondsen nog	7	"	
te zamen	34	"	jaarlijks

voor pensioenen en toelagen, behalve de sommen, die zich als sinecures enz. onder andere paragrafen verschuilen. Deze zware uitgaven worden voor een goed deel veroorzaakt door het overtoellig groot aantal ambtenaren, dat in alle takken van dienst jong aangesteld wordt, volgens ancienniteit opklimt en na een zeker aantal jaren gepensionneerd wordt. Zonder verkregene rechten te schaden en oud-dienaars van het land ongelukkig te maken, kunnen natuurlijk met den besten wil slechts langzamerhand bezuinigingen in deze posten worden aangebracht. Voorloopig is deze paragraaf nog stijgend en in het laatste budget met bijna twee millioen verhooging tegen het vorige uitgetrokken.

De post voor *Onderwijs* uitgetrokken wijst op eene geringe mate van beschaving. Voor lager onderwijs wordt minder dan vier millioen aangewezen, een half percent der begrooting, een stuiver per hoofd der bevolking. Wel is waar behooren de oprichting en het onderhoud van volksscholen ook tot de bevoegdheid der gewestelijke en plaatselijke besturen, maar deze hebben over weinig middelen te beschikken en ondervinden in dit opzicht eer tegenwerking dan medewerking der hooge regeering. Het is dus te verwachten dat de behoeften van het Ministerie van onderwijs allengs zullen stijgen.

Het hoofdstuk: *Verkeerwegen* omvat de uitgaven voor het onderhoud der rijwegen en der stroomen en de exploitatiekosten der Staatsspoorwegen in eigen beheer, waartegen de ontvangsten dier spoorwegen overstaan.

De uitgaven voor het beheer van *Transkaukazië* worden door de inkomsten uit dit wingewest opgewogen.

Slaan wij thans een blik op de gewone staatsontvangsten, dan zien wij dat deze als volgt samengesteld zijn;

	AFREKENING.		BEGROOTING.	
	1881.		1883.	
	Millioenen roebels.	Percent.	Millioenen roebels.	Percent.
Persoonlijke en grondbelasting . . .	115	22	117	20
Patenten	22		20	
Accijzen	240	38	263	37
Inkomende rechten	85	14	101	14
Diverse belastingen	42	10	48	11
Regalia	26		28	
Domeinen	31	8	36	10
Spoorwegen	20		33	
Inkomsten uit Transkaukazië . . .	9	8	8	8
Diverse baten	37		54	
	627	100	708	100

Wij zien uit dezen staat: ten eerste, dat de verbruiksbelastingen (accijzen en inkomende rechten) in verhouding tot de geheele begrooting van inkomsten opleveren circa 51 percent

tegen in Frankrijk . . . . . 45 „
 „ Groot-Britanje . . . . . 51 „
 „ Italië . . . . . 37 „
 „ Nederland . . . . . 43 „

De directe belastingen, patent inbegrepen, leveren
 in Rusland . . . . . 21 percent
 „ Frankrijk . . . . . 12 „
 „ Groot-Brittanje . . . . . 17 „
 „ Italië . . . . . 30 „
 „ Nederland . . . . . 25 „

der begrooting van gewone ontvangsten.

De post: *Persoonlijke en Grondbelasting* was in 1880 samengesteld als volgt:

Hoofdgeld . . . . . 57 millioen
 Pachtsom der boeren op de domeingoederen 32 „
 Grondbelasting . . . . . 21 „
 totaal . . . . . 110 millioen.

Latere opgaven zijn niet openbaar gemaakt.

De regeering heeft besloten het hoofdgeld, dat den Russischen landbouwer zwaar drukt, allengs op te heffen; voorloopig zijn voor het loopend jaar enkele klassen van belastingsschuldigen vrijgesteld, waardoor de schatkist jaarlijks $3\frac{1}{4}$ millioen inboet. Deze belasting wordt over de goevernementen en gemeenten omgeslagen en door deze weder over de leden der gemeente, waardoor de invordering gemakkelijk wordt gemaakt, maar waardoor natuurlijk groote ongelijkheden ontstaan in de sommen die de

individueele belastingschuldigen in de verschillende deelen van het rijk hebben op te brengen. Het Russische belastingstelsel kent behalve de patenten geene personeele belastingen volgens inkomen of verteering; dit terrein ligt nog braak voor bearbeiding door de ministers van financiën. De adel en geestelijkheid zijn van belastingen vrijgesteld en heeten daarom de geprivilegeerde standen, de groote kooplieden en fabrikanten dragen niet bij in verhouding tot hunne inkomsten; gegradueerden, ambtenaren enz. worden niet direct getroffen.

De *Accijnsen* leveren de hoofdbron der inkomsten van de schatkist. Van de 263 millioen, waarop het budget voor 1883 rekest, moet de accijns op suiker 8 en de accijns op tabak 15 millioen opbrengen. De overblijvende 240 millioen vertegenwoordigen den accijns op dranken. Bieren en mee dragen daartoe 5 millioen bij, het geheele restant wordt geleverd door de accijnzen op alkohol en brandewijn. De accijns op het gedistilleerd levert dus 234 millioen roebels, juist een derde van het budget. De verhouding tot het totaal van de begrooting is belangrijk hooger dan in Nederland waar zij 22 percent bedraagt, maar het bedrag per hoofd is geringer, daar dit in Rusland *c^a f* 3.60, in Nederland *f* 5.50 uitmaakt. (*)

De *Inkomende Rechten* moeten 100 millioen leveren, 14 pCt. der begrooting; het dubbele van het bedrag in 1877 geind. Deze vermeerdering is niet zoozeer een gevolg van toenemenden handel en verbruik, als van de veelvuldige verhoogingen der rechten en belastingen van nieuwe artikelen, en van de daling van den wisselkoers waardoor de opbrengst der rechten, die in goud betaald worden, vermeerdert. De motieven tot verhooging waren gedeeltelijk van fiskalen aard, maar hoofdzakelijk gegrond op het streven de Russische Nijverheid te beschermen. Naarmate dit doel meer bereikt wordt, moet het bedrag der ingevoerde waren afnemen; het is dus twijfelachtig of de inkomende rechten bij verdere opdrijving der tarieven meer dan thans zouden opleveren.

Onder de *diverse belastingen* bekleeden de voornaamste plaats:

Zegel- en registratierechten . . . 26 millioen

Belasting op het spoorwegverkeer 8 „

voorts de heffing voor het verstrekken van paspoorten en eene

---

(*) Men moet hieruit natuurlijk niet tot een grooter verbruik per hoofd in Nederland besluiten daar de zwaarte van den accijns een der factoren is, die het bedrag van den accijns per hoofd bepaalt.

nieuw ingevoerde successiebelasting, wier opbrengst op 4 miljoen geschat wordt.

De *Regalia* worden bijna geheel door posterijen en telegraaf geleverd; de muntslag en het recht op de mijnen leveren te zamen slechts vier miljoen op.

Onder *Domeinen* is de verkoop van domeingoederen met 5 miljoen uitgetrokken, en de overige 31 miljoen, $4\frac{1}{2}$ percent van het budget, vertegenwoordigen de opbrengst der bosschen, mijnen enz. Daartegenover staan echter circa 14 miljoen uitgaven onder het Ministerie van Domeinen, zoodat de inkomsten niet zoo groot zijn als men in een reusachtig en primitief rijk als Rusland zou verwachten. Het schijnt niet onmogelijk dat de inkomsten uit domeingoederen door betere exploitatie van bosschen en mijnen, gedeeltelijk ten gevolge van betere gelegenheid tot afvoer der producten, later belangrijk toenemen.

Onder *Spoorwegen* komt een post van 13 miljoen voor, die de bruto-opbrengst der Staatsspoorwegen vertegenwoordigt en waartegen onder Verkeerswegen de exploitatiekosten met $7\frac{1}{2}$ miljoen overstaan. De rest van 20 miljoen wordt geleverd door het aandeel van den Staat in de netto opbrengst van sommige lijnen.

De inkomsten van *Transkaukazië* wegen op tegen de uitgaven voor dit gewest.

Onder de *diverse baten* vinden wij, als hoofdsommen:

Terugbetaling van voorschotten door de schatkist verleend: 16 mill.

Bijdragen door de gewesten enz. tot bestrijding der Staats-
uitgaven. . . . . 12 „

Oorlogsschatting ten bate van Turkije. Betaling door China 7 „

De laatste post is natuurlijk eene bate van geheel voorbijgaanden aard; de eerste post is eveneens gedeeltelijk uit tijdelijke baten samengesteld: terugbetalingen door spoorwegmaatschappijen en industrieele ondernemingen van verleende voorschotten. De tweede post heeft een bestendig karakter, daar hij berust op de terugvergoeding van uitgaven voor politie enz. door de regeering voor rekening der steden gedaan.

Gedurende de jaren 1871 tot 1879 hebben de definitieve ontvangsten éénmaal (in het oorlogsjaar 1877) een te kort tegenover de schatting aangetoond, en acht maal een overschot van gemiddeld dertig miljoen, circa 5 percent der begrooting; een gunstig resultaat, dat echter gedeeltelijk aan de verhooging van lasten in den loop van het jaar te danken is. In de jaren 1880 en 1881 hebben de ontvangsten bijna nauwkeurig het geschatte bedrag

beloopen. Over 1882 zijn de eindeijfers onlangs bekend geworden, de ontvangsten hebben in dit jaar de raming met 15 millioen overschreden. Voor 1883 zijn de ontvangsten 38 millioen hooger dan de werkelijke opbrengst in 1882 geraamd. Deze verhooging is als volgt verdeeld:

Successie-belasting (nieuw ingevoerd)	4
Oorlogschattingen	7
Terugbetaling van voorschotten . .	11
Spoorwegen	7
Diversen	21
	<u>50</u>

Daarentegen is de opbrengst van den accijns op het gedistilleerd . . . . . 12 lager geraamd. Daar verschillende dezer posten zekere inkomsten zijn, mag men verwachten, dat de ontvangsten even als vorige jaren niet beneden de raming zullen blijven, zoo zij haar al niet overtreffen.

Om zich een juist begrip te vormen van den financieelen toestand van Rusland is het noodig de vermeerdering der uitgaven en ontvangsten in de laatste jarenreeks na te gaan. Ik kies daarvoor het jaar 1871, het eerste waarin het evenwicht tusschen ontvangsten en uitgaven bereikt werd; voorts 1876, het laatste jaar vóór den Oosterschen Oorlog, en 1881, het laatste waarvan de afrekening bekend gemaakt is. Ik vind dan de volgende gewone uitgaven in millioenen roebels:

	1871.	1876.	1881.
Staatsschuld	85	109	196
Oorlog en Marine	180	210	256
Divers	234	254	280
Totaal	<u>499</u>	<u>573</u>	<u>732</u>

dus in 1881 eene vermeerdering tegen 1876 van 28 pCt.

„ 1871 „ 46 „

Een blik op de hierboven gegevene cijfers leert welke een overwegenden invloed de schuldvermeerdering ten gevolge van den Oosterschen oorlog op deze cijfers gehad heeft. (*)

Eene vermeerdering der uitgaven met bijna de helft in tien

(*) Zij kost jaarlijks ongeveer 60 millioen, zonder het koersverschil door de waardevermindering van den roebel ingevolge de vermeerdering van de rentelooze schuld in rekening te brengen.

jaren is zeer zwaar, maar deze cijfers zijn slechts gedeeltelijk juist. Zij zijn namelijk uitgedrukt in credietroebels, wier waarde in dit tijdsverloop belangrijk gedaald is. Rekenen wij bovenstaande totaalsommen in francs om, tot den ongeveer gemiddelden koers der aangegevene jaren, dan vinden wij:

1871 499 à 345 = frs. 1721 millioen

1876 573 „ 313 = „ 1793 „

1881 732 „ 264 = „ 1932 „

dus eene vermeerdering tegen 1876 van slechts 8 pCt.

„ 1871 „ „ 12 „

Ook deze berekening is onjuist, en meer onjuist dan de vorige. Sommige hoofdstukken (o. a. de dienst der binnenlandsche leeningen) worden in het geheel niet, anderen (tractementen, levensmiddelen voor de troepen) zwak door de daling van den roebelkoers geïncfluenceerd. De waarheid ligt in het midden, wáár, is niet met juistheid te bepalen. Dit alleen kunnen wij met zekerheid zeggen, dat indien de koers zich weder tot het peil van 1871 herstelde de Staat daardoor op den dienst der buitenlandse schuld, die jaarlijks 80 millioen vordert, eene besparing zou erlangen van 20 millioen roebels.

De sterke toeneming van staatsuitgaven is overigens een verschijnsel, dat zich in meerdere of mindere mate in alle landen van Europa openbaart. Wij vinden de volgende vermeerderingen van gewone uitgaven in tienjarige tijdperken:

Frankrijk	{	1869—1879	41 percent.
		1873—1883	16 „
Groot-Brittanje		1867—1877	16 „
Nederland		1870—1880	22 „

Deze vermeerdering, welke wij overal waarnemen, heeft verschillende oorzaken: de stijging der prijzen van landbouwvoortbrengselen ten gevolge der toenemende bevolking, de opdriving der militaire strijdkrachten, de steeds verhoogde eischen welke aan de werkzaamheid van den Staat worden gesteld. Hoe weinig de democratische regeeringsvorm tegen het opdrijven der uitgaven beschut, leert het republikeinsche Frankrijk, dat zijnen bloeienden toestand in enkele jaren in een benarden heeft zien verkeerren door den aandrang der afgevaardigden tot verhooging der uitgaven.

Eene sterke vermeerdering der uitgaven heeft niets onrustwekkends, wanneer zij de volkswelvaart doet toenemen en het belastingstelsel zoo ingericht is, dat de vermeerderde welvaart noodzakelijk de inkomsten der schatkist verhoogt. In beide op-

zichten is de toestand in Rusland onbevredigend. De verhooging van het budget is voor verreweg het grootste gedeelte een gevolg van niet productieve uitgaven: uitgaven voor het leger, en rente van oorlogsleeningen. Gedeeltelijk is zij een gevolg van uitgaven voor de spoorwegen, die ten gevolge van het in Rusland geldige garantie-systeem, zeer nadeelige resultaten voor de schatkist opleveren, hoewel zij groote diensten aan de volkswelvaart bewijzen en in de toekomst een kapitaal aan den Staat verzekeren.

De personeele en grondbelasting zijn ten gevolge van het repartitie-stelsel niet elastick. Het is duidelijk, dat wanneer belastingen over de goevernementen en gemeenten omgeslagen worden, misoogst in sommige streken achterstanden veroorzaken moet, zonder dat de welvaart van andere streken een tegenwicht levert. Daar de handel en industrie door de patentbelasting wordt getroffen zonder belastingen naar het inkomen of de verteering, dragen de groote winsten der sterk beschermde nijverheid niet voldoende tot de staatsinkomsten bij. De accijnzen en inkomende rechten zijn daarentegen elastieke belastingen, die bij vermeerdering van bevolking en welvaart ruimer vloeien.

De toeneming der gewone ontvangsten is als volgt:

	1871.	1876.	1881.
Persoonlijke en Grondbelasting	107	130	137
Accijnzen	199	218	240
Inkomende rechten	47	71	85
Diverse rechten en regalia.	41	46	68
Domeinen en spoorwegen	45	39	50
Diversen	49	36	47
	488	540	627

dus eene toeneming in 1881 tegen 1876 van 16 pCt.

„ 1871 „ 28 „

De opbrengst der inkomende rechten, die sedert 1 Januari 1877 in goud betaald worden, is hooger naarmate de waarde der Russische credietroebels lager is. Het verdient opmerking dat het bedrag door de inkomende rechten opgeleverd, ongeveer gelijk staat met dat voor den dienst der buitenlandsche schuld vereischt, zoodat het belang dat de schatkist in dit opzicht bij eene verbetering der valuta zou hebben, waarvan hier boven sprake was, op deze wijze wordt geneutraliseerd.

Het budget der gewone uitgaven wordt in den loop van het dienstjaar gewijzigd door de verhoogingen van hoofdstukken der begrooting. Deze aanvullingscredieten waren steeds eene wonde

plek in het Russische financiesysteem. Zij bedroegen van 1871 tot 1875 gemiddeld 27 millioen of $5\frac{1}{2}$ pCt. en in 1881 zelfs 46 millioen of $6\frac{1}{2}$ pCt. der begrooting; zij ontstonden zeer lichtelijk, doordat de ministers elk afzonderlijk direct aan den Keizer rapporteeren, en op deze wijze met voorbijgaan van den Minister van Financien en den Rijksraad, verhooging van credieten verkrijgen konden. De tegenwoordige Minister van Financien Bunge heeft dit kwaad krachtig aangegrepen. Eerstens zijn, te beginnen met dit jaar, de respectieve begrootingsposten verhoogd met die bedragen, welke geregeld ieder jaar tot aanvulling door de betrokken ministers aangevraagd werden. Ten tweede is een verbod uitgevaardigd verhoogingen aan de Keizerlijke goedkeuring te onderwerpen, die niet den gewonen weg der begrootingen hebben doorlopen, behalve in zeer bijzondere gevallen. Om de uitvoering dezer maatregelen beter te verzekeren, is in de laatste begrooting een bedrag van 4 millioen voor onverwachte uitgaven uitgetrokken. Het is te verwachten dat op deze wijze de supplementaire credieten belangrijk zullen worden besnoeid, credieten die telkens dreigden het evenwicht van het budget te verbreken en de beloofde besparingen te doen verdwijnen. Er is in Rusland een bijzondere reden, die vaak aanvullingscredieten noodig maakt, namelijk de slingeringen van den wisselkoers, waardoor het niet mogelijk is vooruit den kostprijs te bepalen der leveringen van legerbehoeften en der remises naar het buitenland tot betaling van de rente der buitenlandsche leeningen.

De begrooting van 1883 van buitengewone uitgaven en ontvangsten is als volgt samengesteld:

Uitgaven.		Mill ⁿ . roebels.
Uitgaven op rekening van het speciale spoorwegfonds		14
Aflossing aan de Russische Bank		50
Saldo's van vorige jaren in 1883 te verrekenen. . .		2
Onvoorziene uitgaven		4
		<hr/> 70
Ontvangsten.		Mill ⁿ . roebels.
Saldo van het spoorwegfonds		7
Fondsen ter beschikk. van het Ministerie van Financien		21
Saldo's van vorige jaren in 1883 te verrekenen. . .		2
Sommen door credietoperaties te verschaffen (Deficit) {		27
		<hr/> 7
		64

Daar de gewone ontvangsten op 708 millioen, en de gewone uit-

gaven op 702 millioen geraamd zijn, sluit hiermede het budget (*).

Volgens het Russische financiesysteem worden de kosten van groote openbare werken (spoorwegen, bruggen, kanalen) bestreden uit een fonds hoofdzakelijk gevormd door de opbrengst der geconsolideerde spoorwegleeningen. Voor dergelijke werken in 1883 is 14 millioen geraamd. Daar nu het saldo van het spoorwegfonds slechts 7 millioen bedraagt, zullen 7 millioen ten gunste van dit fonds door crediet-operaties moeten gevonden worden.

De aflossing aan de Russische Bank ten bedrage van 50 millioen die de schuld van den staat tot 250 millioen moet terugbrengen, geschiedt ingevolge de Ukase van 1 Januari 1881, die de aflossing der schuld in acht jaren beval. Volgens het budget zal deze aflossing in 1880 niet uit de inkomsten kunnen worden bestreden. Zij moet worden gedekt:

1. door een kassaldo van 21 millioen, in rekening-courant met buitenlandsche bankiers, waarvan de herkomst niet aangegeven wordt, maar dat een restant van vroegere leeningen schijnt te vertegenwoordigen.

2. door nieuwe crediet-operaties tot een bedrag van 27 millioen, behalve de bovenvermelde 7 millioen ten bate van het spoorwegfonds.

Daar de schatkist ruime kasmiddelen ter beschikking heeft, is het onzeker, en volgens den Minister zelfs onwaarschijnlijk, dat eene leening op langen termijn tot dekking van het tekort in dit jaar noodig zal zijn.

Het is van groot belang na te gaan welke sommen in het laatste decennium door Rusland geleend zijn om te-korten op de begrotingen van gewone ontvangsten en uitgaven te dekken. Ik bedoel hiermede alle uitgaven behalve oorlogskosten en de kosten voor aanleg van groote werken, welke laatste als productieve uitgaven kunnen beschouwd worden.

Tot en met 1870 toonden de jaarrekeningen deficitten aan, die door leeningen moesten gedekt worden. Met 1871 begon een tijdperk van bloei, dat vijf jaren geduurd heeft. Met uitzondering van 1873 kwamen geene tekorten voor, maar daarentegen overschotten, die, na aftrek van het kleine deficit van 1878, te zamen 55 millioen beliepen. In 1875 hadden de financien een hooger bloei

---

(*) In dit budget is geen voorziening getroffen voor de buitengewone uitgaven bij gelegenheid der Keizerskroning, die door sommigen op 15 millioen geschat worden.

bereikt; met verminderende uitgaven en vermeerderende inkomsten leverde dat jaar een surplus van 33 millioen roebels. De Oostersche oorlog verstoorte dezen schoonen toestand. De prijzen der levensbehoeften van het leger rezen, de betalingen in het buitenland eischten hoogere sommen door de daling der waarde van den roebel, de nieuwe leeningen vereischten hoogere bedragen voor rente en aflossing, terwijl zich daarbij in de laatste jaren nog zware misoogsten voegden. De nieuw ingevoerde of verhoogde belastingen konden daartegen niet opwegen. Deze jaren 1876—1881 toonen te zamen een deficit van . . . . . 1200 millioen of onder aftrek der overschotten in 1871—1876 à 55 „ voor het geheele tienjarig tijdvak een tekort van 1145 „

Hiervan zijn de oorlogskosten af te trekken, die volgens de opgaven van den Rijkscontroleur . 1105 „ bedragen hebben, zoodat slechts . . . . . 40 „ als gewoon deficit van dit decennium overblijft.

Over 1882 is nog geen verslag verschenen, maar wij kunnen ongeveer nagaan wat het resultaat zijn moet.

De begrooting toonde een deficit aan van . . . 60 millioen
De ontvangsten hebben de begroot. overtr. met 14 mill.

De uitgaven	„ „ „ „ „ 47 „	<u>33</u>	„
		<u>93</u>	„

waarvan voor aflossing van schuld aan de Rijksbank	<u>50</u>	„
dus een deficit op de gewone uitgaven van . . .	<u>43</u>	„

Ik kom tot bovenvermelde cijfers door de volgende berekeningen:

De ontvangsten gedurende het jaar 1882 toonen volgens officiele bekendmaking een surplus tegenover 1881 van 42 millioen

Zij waren geraamd in verhouding tot de definitieve ontvangsten van 1881 met een surplus van . . . 28 „

Zoodat de ontvangsten boven de raming bedragen hebben	<u>14</u>	„
---	-----------	---

De uitgaven waren geraamd op	<u>73</u>	„
--	-----------	---

minder dan de gewone uitgaven bedragen hebben.

Volgens officiele bekendmaking hebben de uitgaven tot ultimo December in vergelijking van 1881 minder bedragen . . . . . 27 „
zoodat zij meer bedragen hebben, dan geraamd, circa 46 millioen.

Deze berekening sluit ongeveer met de opgaaf van den minister van financiën bij de aanbieding der staatsbegrooting voor 1883, volgens welke mededeeling de supplementaire credieten in 1882 ruim een derde minder bedragen hebben dan in 1881, toen zij

beliepen: voor gewone uitgaven	46	millioen
„ buitengewone uitgaven	30	„
totaal	76	millioen

De resultaten der laatste jaren waren, in zoo verre de gewone ontvangsten en uitgaven betreft, als volgt:

1880.	Deficit	43	millioen
1881.	„	80	„
1882.	Vermoedelijk	43	„ benevens
	50 miljoen voor terugbetaling aan de Bank	93	millioen
1883.	Volgens begrooting gelijk boven uiteengezet,		
	zal de terugbetaling van 50 miljoen aan		
	de Bank een deficit veroorzaken van . .	48	„

De deficitten in 1880 en 1881 zijn gelijktijdig met de buitengewone uitgaven derzelfde jaren gedekt geworden. Men kan echter zeggen dat de volgende sommen gestrekt hebben tot dekking dezer 123 miljoen.

1.	Overschotten van vroegere jaren, speciaal van 1879:	22	millioen
2.	Niet gebruikte credieten, aan het Ministerie van Oorlog in 1877 verleend	35	„
3.	Overdracht van het spoorwegfonds in 1880	33	„
	„ „ „ „ „ 1881	36	„
		126	millioen.

Tot verklaring der bovenstaande posten diene het volgende:

1. de gewone ontvangsten en uitgaven toonden in 1879 een surplus aan van 20 miljoen, dat niet met de buitengewone uitgaven van dat jaar verrekend is, maar tot dekking van het deficit van 1880 heeft bijgedragen.

2. Sommige credieten der Ministers van Oorlog en Marine blijven gedurende vijf jaren geldig, zoodat deze ministeries het recht hebben nog gedurende vier volgende jaren over deze sommen te beschikken, wanneer zij in het eerste jaar niet verbruikt zijn. Het restant der credieten voor 1877 verleend kwam dus ultimo December 1881 vrij. Deze maatregel is in den tijd genomen om het vragen van suppletoire credieten tegen te gaan.

3. Op rekening der opbrengst van de VI Geconsolideerde Leening van Met. R. 150 miljoen Geconsolideerde Spoorwegobligatien, in 1880 gesloten, zijn in 1880 en 1881 te zamen aan de schatkist overgedragen . . . . . 117 millioenen

In deze jaren heeft de schatkist voor spoor-		
wegen uitgegeven	48	„
terwijl het restant van 33 plus 36 = ...	69	„

geboekt is als ter vergoeding van sommen vroeger door de schatkist voor rekening van het spoorwegfonds uitgegeven.

Tot dekking van het deficit van het dienstjaar 1882, bij indiening der begrooting op 60 millioen, en door mij thans op 93 millioen geschat, waren een restant van de laatste leening van 5 pCt. Bankbiljetten en beschikbare saldo bij buitenlandsche bankiers bestemd, dus moest dit bedrag door leening worden gevonden. Wellicht zal het deficit echter even als het vorige jaar door annulatie van vijfjarige credieten, in 1878 geopend, verminderen. Waarschijnlijk zal ook tot dekking aangewend worden een bedrag van 37 millioen, dat na uitgifte harer obligaties door de Transkaukazische Spoorwegmaatschappij gestort werd als terugbetaling van verleende voorschotten.

Uit bovenstaande cijfers meen ik de slotsom te mogen opmaken, dat in den tegenwoordigen toestand der Russische financiën, de jaarrekeningen geene tekorten van beteekenis zouden aanwijzen, wanneer de Ukaze van 1 Januari 1881 niet de jaarlijksche aflossing van 50 millioen roebels aan de Staatsbank bevolen had. Deze betalingen kunnen echter niet uit de gewone middelen geschieden, en zijn dus eigenlijk geene aflossingen maar consolideringen van schuld.

De voornaamste maatregelen in de laatste jaren genomen tot versterking van de inkomsten der schatkist zijn de volgende:

1876. Betaling der inkomende rechten in goud te beginnen met 1 Januari 1877. Door dezen maatregel, door de verschillende verhoogingen van rechten en door belastingen van artikelen die vroeger tolvrij waren is de opbrengst der inkomende rechten gestegen van 62 millioen in 1875 tot 101 millioen volgens de begrooting voor 1883.

1879. Verhooging van den accijns op het gedistilleerd.

Opbrengst circa	4 millioen.
„ Verhooging der zegelbelasting	4 „
„ Belasting op de verzekeringen tegen brandgevaar	4 „
„ Belasting op het personenverkeer en de verzending van ijgoederen per spoorweg	8 „
„ Verkoop van der patentbelasting	5 „
1882. Herziening van den suikeraccijns	4 „
1883. „ „ „ tabak „	2 „
„ Verhooging der zegelbelasting	1 „
„ Successiebelasting	4 „

In studie en behandeling zijn: eene belasting op de jaarmarkten, eene belasting op de spoorwegindustrie en verschillende kleine heffingen, benevens eene hervorming in de wijze van heffing der directe belastingen.

Daartegen zijn afgeschaft:

1881. De zoutaccijns met eene opbrengst van . . 15 millioen.

1883. Het hoofdgeld van zekere klasse der bevolking 3½ „

In beginsel is tot geheele afschaffing van het hoofdgeld besloten, waarvan de opbrengst voor 1883 op 53 millioen geraamd wordt. Het zal echter ongetwijfeld zeer moeielijk vallen deze gewichtige hervorming tegelijk met de aflossing van de schuld van de Bank door te voeren.

Men kan naar mijne meening als volgt de beschouwingen samen trekken, waartoe de medegedeelde feiten aanleiding geven:

De vaststelling der begrooting en de contrôle harer uitvoering zijn ongeveer zoo goed geregeld als in eene absolute monarchie mogelijk is.

De openbaar gemaakte stukken hebben betreurenswaardige leemten en onduidelijkheden, maar leveren toch veel betrouwbaar en belangrijk materiaal voor de beoordeeling van den toestand der financiën.

De dienst der schuld verslindt, in verhouding tot andere landen, geen onevenredig groot deel der inkomsten, maar de uitgaven der ministeries van Oorlog en Financiën zijn zeer hoog.

De directe belastingen vereischen, vooral nu het hoofdgeld allengs afgeschaft wordt, aanvulling; zij kunnen door nieuwe belastingen op grondslag van het inkomen of der verteering belangrijk meer opbrengen.

De toeneming der uitgaven in het laatste tienjarig tijdperk is zeer aanzienlijk; de ontvangsten zijn echter ook belangrijk vermeerderd.

Zonder de gevolgen van den Oosterschen oorlog zou de toestand der financiën zeer bloeiend zijn. Thans wijzen de jaarrekeningen deficitten aan, en zal het zeer moeielijk vallen het evenwicht te herstellen zoolang de terugbetalingen aan de Staatsbank voortduren.

Hoe men ook over deze punten oordeele, de studie der jaarrekeningen alleen kan geene voldoende gegevens verschaffen om de soliditeit der Russische fondsen te beoordeelen. De toekomst der valuta, de toestand van landbouw, handel en nijverheid, de spoorwegpolitiek, de mogelijkheid van binnenlandsche onlusten zijn

belangrijke factoren, waarmede rekening moet worden gehouden. Bovenal zou een groote buitenlandsche oorlog, evenals dit met den Oosterschen oorlog het geval geweest is, alle beschouwingen en berekeningen op den vorigen toestand gegrond, omverstoten. Dit gevaar geldt echter in meerdere of mindere mate voor alle staten, en ontnemt niet hare waarde aan beschouwingen van zuiver financieelen en staathuishoudkundigen aard.

St. Petersburg, Mei 1883.

P. H. DE CLERCQ.
